

2.8.2021

EOAK/6234/2020

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Terhi Arjola-Sarja

VIRHEELLINEN TIETO OIKEUDENKÄYNTIMAKSUSTA

1 KANTELU

Kantelija pyysi tutkimaan Vaasan hallinto-oikeuden ja Alajärven kaupungin menettelyä oikeudenkäyntimaksua koskevassa asiassa.

Kantelun mukaan Alajärven kaupunki oli antanut virheellisen tiedon oikeudenkäyntimaksun suuruudesta. Kantelija oli hakenut vaarallisen tien vuoksi koulukyytiä kunnalta, mihin hakemukseen hän oli saanut kielteisen päätöksen 7.6.2017. Päätöksen mukana olleessa muutoksenhakuohjeessa oikeudenkäyntimaksun suuruudeksi oli ilmoitettu 97 euroa. Hallinto-oikeuden hylättyä kantelijan hakemuksen kantelija oli saanut 250 euron suuruisen laskun oikeudenkäyntimaksusta.

Kantelija oli hakenut maksuun muutosta, mutta sitä ei ollut myönnetty. Sen sijaan kantelijalle oli tullut vielä uusi oikeudenkäyntimaksu. Kantelija ihmetteli, miten viranomaispäätöksessä ilmeisesti ollut väärä tieto voi tulla kansalaisen vastattavaksi ja miksi hallinto-oikeus ei tiedottanut tiedon virheellisyydestä ennen kuin se oli ottanut asian käsittelyyn.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin Alajärven kaupungin sivistystoimen talouspäällikkö A:n selvitys (ohessa).

Lisäksi käytettävissäni ovat olleet seuraavat ratkaisut:

Alajärven kaupunki/sivistystoimen talouspäällikön viranhaltijapäätös 7.6.2017 - - -.

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 11.12.2017 - - - koulukuljetusta koskevassa asiassa

Vaasan hallinto-oikeuden asessorin päätös 6.3.2018 (- - -) oikeudenkäyntimaksua koskevaan oikaisuvaatimukseen

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 25.8.2020 - - - oikeudenkäyntimaksua koskevaan valitukseen ja

Vaasan hallinto-oikeuden esittelijän päätös 7.10.2020 (- - -) oikeudenkäyntimaksua koskevaan oikaisuvaatimukseen.

3 RATKAISU

3.1 Kantelun tutkiminen

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain mukaan yli kaksi vuotta vanhaa asiaa ei tutkita, ellei siihen ole erityistä syytä. Kantelun tarkoittamasta Alajärven kaupungin sivistystoimen talouspäällikön päätöksestä on kulunut yli kaksi vuotta. Koska oikeudenkäyntimaksua koskeva asia on ratkaistu lainvoimaisesti 25.8.2020 eikä menettelyä oikeudenkäyntimaksun määrää ilmoitettaessa olisi asian vireillölon perusteella ennen tuota ajankohtaa todennäköisesti ryhdytty täällä tutkimaan, katson, että yli kaksi vuotta vanhan asian tutkimiseen on tässä tapauksessa olemassa laissa tarkoitettu erityinen syy.

3.2 Alajärven kaupungin menettely

3.2.1 Tapahtumat

Alajärven kaupungin sivistystoimen talouspäällikkö A on 7.6.2017 antamallaan päätöksellä hylännyt kantelijan tekemän koulukuljetusta koskevan hakemuksen. Päätöksen valitusosoituksen lisätietoja-kohdassa on ilmoitettu muun muassa, että tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/1993) nojalla muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksua, joka on hallinto-oikeudessa 97 euroa.

Kantelijan valitettua sivistystoimen talouspäällikön päätöksestä Vaasan hallinto-oikeuteen hallinto-oikeus on 11.12.2017 antamallaan päätöksellä hylännyt valituksen. Kantelijan maksettavaksi hallinto-oikeus on määrännyt 250 euron suuruisen oikeudenkäyntimaksun.

Kantelija on tehnyt oikeudenkäyntimaksusta oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksessa kantelija on muun muassa todennut päätöksen 7.6.2017 valitusosoituksen lisätiedoissa oikeudenkäyntimaksusta esitetyn ja esittänyt, että hänen maksettavakseen olisi voinut tulla enintään 97 euroa. Vaasan hallinto-oikeuden asessori on hylännyt kantelijan oikaisuvaatimuksen päätöksellään 6.3.2018. Päätöksen perusteluissa on todettu muun muassa, että asiassa sovelletaan tuomioistuinmaksulain 2 §:n 1 momenttia eikä oikaisuvaatimuksessa esiin tuodulla, valituksenalaisessa päätöksessä 7.6.2017 oikeudenkäyntimaksusta todetulla ole tässä asiassa oikeudellisesti ratkaisevaa merkitystä.

Kantelija on hakenut muutosta asessorin päätökseen Vaasan hallinto-oikeudelta, joka on ratkaissut asian 25.8.2020 antamallaan päätöksellä. Hallinto-oikeus on hylännyt kantelijan valituksen ja määrännyt myös tässä valitusasiassa kantelijan maksettavaksi 250 euron oikeudenkäyntimaksun. Ratkaisun perusteluissa hallinto-oikeus on lausunut muun muassa seuraavan.

Sivistystoimen talouspäällikön 7.6.2017 päivätyn päätöksen - - - valitusosoituksessa todetaan, että muutoksenhakijalta peritään tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain nojalla oikeudenkäyntimaksu, joka

on hallinto-oikeudessa 97 euroa.

Hallinto-oikeus toteaa, että valitusosoituksessa on annettu tältä osin virheellistä tietoa. Kantelija on kertonut saaneensa virheellisen tiedon myös tiedustellessaan asiaa viranomaiselta. Oikeudenkäyntimaksu määräytyy kuitenkin tuomioistuinmaksulain perusteella, joten hallinto-oikeudella ei ole velvollisuutta eikä toimivaltaa ratkaista asiaa viranomaisen antaman ohjeistuksen mukaisesti laista poikkeavalla tavalla. Kun asiassa ei ole esitetty muutakaan perustetta, miksi oikeudenkäyntimaksun määräämistä olisi pidettävä tuomioistuinmaksulain 7 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla ilmeisen kohtuuttomana tai muutenkaan lainvastaisena, ei valituksenalaisen päätöksen muuttamiseen tai kumoamiseen ole perusteita.

Kantelija on tehnyt hallinto-oikeuden hänelle päätöksellä 25.8.2020 määräämästä oikeudenkäyntimaksusta oikaisuvaatimuksen, jonka hallinto-oikeuden esittelijä on ratkaissut 7.10.2020. Päätöksellä kantelijan oikaisuvaatimus on hyväksytty ja hallinto-oikeuden päätöksestä 25.8.2020 määrätty 250 euron suuruinen oikeudenkäyntimaksu on poistettu.

3.2.2 Oikeudellisen arvioinnin lähtökohdat

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Säännöksen 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hyvästä hallinnosta säädetään tarkemmin hallintolain 2 luvussa.

Hallinnon oikeusperiaatteita koskevan hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia.

Säännökseen sisältyvään luottamuksensuojan periaatteeseen kuuluu keskeisesti, että yksityisten tulee voida luottaa viranomaisten toiminnan oikeellisuuteen ja virheettömyyteen (HE 72/2002 vp, s. 60).

Hyvään hallintoon kuuluu myös muun muassa neuvonta, josta säädetään hallintolain 8 §:ssä. Säännöksen 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa.

Perustelujen mukaan säännös hallintoasian hoitamiseen liittyvästä neuvonnasta ilmentäisi lähinnä vaatimusta menettelyllisestä neuvontavelvollisuudesta. Tämä edellyttäisi, että viranomainen antaa asiakkailleen neuvoja esimerkiksi siitä, miten asia pannaan vireille ja

mitä asiakirjoja tulee esittää asian vireillepanemiseksi. Viranomaisen on huolehdittava siitä, että asiakkaalla on selkeä käsitys menettelyllisten oikeuksiensa käyttämisestä. (HE 72/2002 vp, s. 62–63).

Hallintoasian ratkaisemisesta säädetään hallintolain 7 luvussa ja valitusosoituksesta siihen sisältyvässä 47 §:ssä. Säännöksen 1 momentin mukaan päätökseen, johon saa hakea muutosta valittamalla, on liitettävä valitusosoitus. Siinä on mainittava: 1) valitusviranomainen; 2) viranomainen, jolle valituskirjelmä on toimitettava; sekä 3) valitusaika ja mistä se lasketaan.

Lainkohdan 2 momentissa (434/2003) säädettiin kantelun tarkoittamana ajankohtana, että valitusosoituksessa on selostettava vaatimukset valituskirjelmän sisällöstä ja liitteistä sekä valituksen perille toimittamisesta. Säännöstä on muutettu hallintolain 1.1.2020 voimaan tulleella muutoksella. Voimassa olevan säännöksen mukaan valitusosoituksessa on selostettava säännökset valituskirjelmän sisällöstä, liitteistä ja valituksen perille toimittamisesta sekä valituksen käsittelystä perittävistä maksuista.

Tuomioistuinmaksulain 2 §:n mukaan oikeudenkäyntimaksu hallinto-oikeudessa on vuonna 2017 ollut 250 euroa.

Tuomioistuinmaksulain voimaantulosäännöksen (14 §) mukaan laki on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016. Säännöksen mukaan lain voimaan tullessa vireillä olevan asian käsittelymaksuun sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Sama koskee muita suoritteita, joiden maksuperuste on syntynyt ennen tämän lain voimaantuloa mutta käsittelymaksu on perimättä tämän lain voimaan tullessa.

3.2.3 Kannanotto

Asiassa on kysymys Alajärven kaupungin sivistystoimen talouspäällikön 7.6.2017 antamaan päätökseen liittyvässä valitusosoituksessa olleesta oikeudenkäyntimaksua koskevasta tiedosta. Valitusosoituksessa on ilmoitettu 1.1.2016 voimaan tulleella tuomioistuinmaksulailla kumottu laki ja voimassa ollutta lakia vastaamaton oikeudenkäyntimaksun määrä (97 euroa). Annetun tiedon virheellisyys on todettu edellä selostetussa Vaasan hallinto-oikeuden päätöksessä. Alajärven kaupungin sivistystoimen talouspäällikkö on tässä kanteluasiassa antamassaan selvityksessä myös myöntänyt virheellisyyden. Selvityksen mukaan viranhaltijapäätösten muutoksenhakupohjassa on päätöksenteon aikana ollut virheellinen tieto oikeudenkäyntimaksun suuruudesta, eikä päätöksentekijä ollut tarkistanut päätöstä antaessaan tiedon oikeellisuutta.

Asiassa on siten menetelty virheellisesti, kun valitusosoituksessa on ollut kysymyksessä olevana ajankohtana voimassa olleita säännöksiä vastaamaton tieto oikeudenkäyntimaksusta.

Lisäksi asiassa on kysymys tuon virheellisen tiedon antamisesta kantelijalle

Totean, että ennen edellä tarkoitettua hallintolain 1.1.2020 voimaan tullutta muutosta laissa ei ollut säädetty valituksen käsittelystä perittävistä maksuista ilmoittamisesta. Maksuista ilmoittamisen on kuitenkin katsottu olevan hyvän hallinnon mukaista. Esimerkiksi kirjalliseen kysymykseen KK 395/2007 vp oikeusministerin antamassa vastauksessa kysymyksessä viitattua kuntaliiton ohjeistusta siitä, että kunnallisten viranomaisten päätöksiin liitettävässä valitusosoituksessa ilmoitettaisiin myös hallinto-oikeuskäsittelyn hinta, on pidetty oikeasuuntaisena, ja todettu olevan suotavaa, että sitä myös noudatettaisiin. Mainitussa ohjeessa maksuista tiedottamista etukäteen on pidetty tarkoituksenmukaisena ja hyvään hallintoon kuuluvana.

Kantelun tarkoittamassa asiassa valitusosoituksessa on kyllä hyvän hallinnon mukaisesti ilmoitettu oikeudenkäyntimaksusta, mutta ilmoituksen sisältö on ollut virheellinen. Totean sen olevan selvää, että mikäli viranomaisen neuvonnan puitteissa antaa tietoja, annettavien tietojen tulee olla paikkansa pitäviä. Hyvään hallintoon kuuluvan luottamuksensuojan periaatteen mukaisesti kantelija on voinut luottaa valitusosoituksessa ilmoitetun tiedon oikeellisuuteen. Kantelija onkin kertonut olleensa varautunut siihen, että ilmoitettu 97 euron suuruinen maksu voi tulla hänen maksettavakseen. Kantelija on myös tuonut esiin, ettei hän olisi valittanut päätöksestä, jos olisi tiennyt, että hänen maksettavakseen voi tulla 250 euroa.

Kantelijan esittämän perusteella virheellä näyttää siten olleen merkitystä kantelijan ratkaisuun hakea päätökseen muutosta. Tämän lisäksi kantelijalle on tullut maksettavaksi suurempi oikeudenkäyntimaksu, kuin mihin hän on kertonut varautuneensa, sekä vaivaa hakiessaan muutosta paitsi hallinto-oikeuden koulukuljetusta koskevassa päätöksessä määrätystä oikeudenkäyntimaksusta myös hallinto-oikeuden oikeudenkäyntimaksun määräämistä koskevassa valitusasiassa määräämästä oikeudenkäyntimaksusta, joista viimeksi mainitussa asiassa hänen oikaisuvaatimuksensa on myös menestynyt.

Paitsi että valitusosoituksessa ollut tieto on edeltä ilmenevästi ollut voimassa olleen lain vastainen, menettely ei myöskään ole ollut hyvään hallintoon kuuluvan luottamuksensuojan periaatteen mukaista, kun tuo virheellinen tieto on annettu kantelijalle.

3.3 Kantelu muilta osin

Tältä osin kantelu ei antanut aihetta toimenpiteisiini.

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2.2 esittämäni käsityksen Alajärven kaupungin sivistystoimen talouspäällikkö A:n menettelyn virheellisyydestä ja hyvän hallinnon vastaisuudesta hänen tietoonsa.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Alajärven kaupungille.